

Гражданска активност, нагласи към общината и към гражданския бюджет - част II

Сравнителен анализ с част I от количественото проучване. Изводи за кампанията *Граждански бюджет за София* и програмата *София избира*

Февруари 2021

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД.....	3
МЕТОДОЛОГИЯ.....	3
РЕЗУЛТАТИ.....	4
ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ	7

УВОД

Проучването е част от проекта *Граждански бюджет за София*, финансиран от Фонд Активни граждани България по ФМ на ЕИП 2014 – 2021 и реализиран от Фондация Спаси България. *Граждански бюджет за София* цели въвеждането на граждански бюджет в столицата.

“Граждански бюджет” или “бюджет с участието на гражданите” е демократичен механизъм, чрез който част от бюджета на града се изразходва изцяло по решение на гражданите. Те предлагат и гласуват за идеи и проекти, а общината ги реализира. Гражданските бюджети по света имат 30-годишна история и се прилагат в над 6000 града и множество по-малки общини. Европейски столици като Прага, Париж, Варшава и Мадрид имат граждански бюджети.

МЕТОДОЛОГИЯ

Изследването е проведено през януари 2021 г., сред извадка от 522 пълнолетни граждани на София.¹ Повторена е методиката на първоначалното изследване, проведено през август 2020 г.² – анкетите са попълвани онлайн, извадката е сходна като брой (500 през август 2020 г.) и като демографски характеристики. Извадката е представителна за гражданите на София в активна възраст (18 – 55).

Целта на настоящото изследване е да се сравнят основни индикатори с резултатите от август 2020 г., които да покажат доколко кампанията *Граждански бюджет за София* е постигнала целите си от гледна точка на популярност и нагласи към нея. Изследването проверява и дали има промени към общите нагласи към общината.

Проверена е и разпознаваемостта както и отношението към нововъзникналата програма на общината *София избира*³, тъй като нейното създаване бе значително повлияно от кампанията за въвеждане на граждански бюджет.

¹ Изследването е проведено от Джънкшън България

² Докладът с резултатите от първото количествено изследване може да бъде намерен на <https://grazhdanskibudget.bg/resursi>

³ *София избира* (<https://www.sofia.bg/sofia-izbira>) е програма иницирана от кмета на София през октомври 2020. Тя приканва граждани да предложат проекти за реализация от общината в рамките на бюджет от 1.5 млн. лв. Печелившият проект се избира с гласуване от гражданите. Програмата е, де факто, пилотен опит за въвеждане на граждански бюджет.

РЕЗУЛТАТИ

Нека проследим доколко има промени в основните изводи от проучването през август 2020 г.

1. Нагласи към общината и включването на гражданите във взимането на решения за града

Спрямо август 2020, основните нагласи за това доколко общината е отворена към гражданите не се променят – гражданите отново виждат общината като институция, която не полага достатъчно усилия да ги включи, нито осигурява достатъчно информация и механизми за гражданите да участват във взимането на решения. Важно е да кажем, че такава промяна не е и очаквана – подобни нагласи по условие се изменят бавно и с целенасочени усилия, а кампанията за гражданския бюджет не си е поставяла такава цел.

Нито кампанията за гражданския бюджет, нито *София избира* са се отразили съществено на общите нагласи за това доколко общината се старее да включва гражданите във взимането на решения за града. При положителните отговори има леко нарастване (август 2020 г. – 13% отговори „Категорично да“ и „По-скоро да“, януари 2021 г. – 18%), и съответно, леко намаляване на отрицателните отговори, но разликите не са големи и не могат да бъдат обяснени единствено с кампанията, затова ги приемаме по-скоро за нормално движение на тенденцията по този индикатор⁴.

Независимо от кампаниите или други действия на общината от август 2020 г. досега, гражданите ни най-малко не са променили усещането си, че **общината не осигурява достатъчно информация и механизми за гражданите да помагат във взимането на решения**. И през август м.г., и през януари сега, без промяна, мнозинството граждани посочват, че общината не предоставя достатъчно информация (73% и в двете вълни на изследването), и че не предлага достатъчно механизми (71% и в двете вълни).

В резултатите няма и никаква промяна в усещането на гражданите, че техният глас участва във взимането на решения – и през август 2020 г., и днес 83% по-скоро и категорично не смятат, че влияят на решенията.

2. Популярност и нагласи към кампанията „Граждански бюджет за София“

Прекият индикатор за популярност на гражданския бюджет показва, че кампанията е постигнала известен успех и е довела до това повече софиянци да са чували понятието „граждански бюджет“. През август 2020 г. чувалите за понятието са 10%, а през януари

⁴ Разбира се, това може да се установи само с последващи изследвания сред софиянци, в които е включен същият индикатор.

2021 г. – 17%. Напредъкът, макар и неголям, е статистически значим, което доказва, че днес тези хора наистина са повече. **Все пак е важно да кажем, че все още има какво да се желае в популяризирането на термина граждански бюджет, като общината може да помогне като популяризира *София избира* именно като такъв тип инициатива.**

Каналите за популяризиране, използвани от представителите на кампанията „Граждански бюджет за София“ не са се оказали особено ефективни в по-дългосрочен план⁵. Макар и да има много малки разлики⁶, се откроява следното:

Най-много за разпространението на понятието са допринесли неформалните разговори с приятели, близки и познати, и освен тях... самата община, чрез свои представители в медиите, сайта и фейсбук страницата. Една от причините за този резултат е, че кампанията се бърка със *София избира*.⁷

Ако сте чували понятието „граждански бюджет“ или „бюджет с участието на гражданите“, откъде научихте за него? (сред чувалите понятието, n=88)	%
От близки / приятели / познати	26%
От представители на общината по телевизия / вестници / радио	23%
От сайта / фейсбука на общината	18%
Друго	18%
Не знам, не помня	16%
От сайта / фейсбук страницата на „Граждански бюджет за София“	15%
От представители на „Граждански бюджет за София“ по телевизия / вестници / радио	11%

Сред гражданите, които са чували за кампанията, впечатленията от нея са подчертано позитивни (общо 67% отговори „много харесвам“ и „по-скоро харесвам кампанията“), макар и без те да посочват особена конкретика защо. Все пак, основното предимство се вижда в това, че гражданският бюджет дава възможност за демократично общуване между местната власт и гражданите.

⁵ Трябва да се има предвид, че ако изследването беше проведено по време на „Големият разговор“ за гражданския бюджет през октомври, когато и медийните участия на представителите на кампанията бяха повече, резултатите щяха да са различни.

⁶ При извадка от 88 души – колкото са тези, които са чували за гражданския бюджет, статистически значима разлика има само между 26% и 11%, така че тук по-скоро се фокусираме върху общата картина.

⁷ *София избира* бе обявена неочаквано от общината, стартира и протече паралелно с голямата онлайн дискуссия за граждански бюджет проведена от независимата кампания *Граждански бюджет за София*.

Съответно, комуникационните кампании на двете инициативи се застъпиха. Общината не откликна на покани за сътрудничество и координация между двата проекта и това доведе до объркване сред гражданите относно каква е ролята на всяка от инициативите, дали и как са свързани.

Резултатите показват също, че кампанията се бърка с програмата *София избира*, което неминуемо внася шум в отношението към кампанията за гражданския бюджет.

Ако сте чували за кампанията „Граждански бюджет за София“, с какви впечатления останахте от нея? (сред чувалите за кампанията, n=84)	%
Добри / позитивни	51%
Не знам / не мога да преценя	20%
Демократичен подход на общуване между местната власт и гражданите	7%
Объркана със „София избира“	7%
Лоши	4%
Друго	15%

Независимо от внесеня шум в нагласите поради *София избира*, когато става дума за отношение към самия механизъм на гражданския бюджет, софиянци са още по-категорични, че искат част от бюджета на Столична община да се разпределя изцяло с решение на гражданите чрез този механизъм – 88% го потвърждават през август 2020 г., а през януари 2021 г. – 92%.

3. Популярност и нагласи към програмата на общината *София избира*

Програмата *София избира* е по-разпознаваема от кампанията *Граждански бюджет за София*, като 40% от софиянци са чували за нея. Тя получава не по-малко одобрение от *Граждански бюджет...*, като същият дял – 68% - споделят, че много или по-скоро харесват програмата.

Като цяло, впечатленията за програмата са позитивни (48%). Появяват се, обаче, и редица отговори, които не са за подценяване – че резултатите от програмата са били нагласени (10%), както и че въпреки 40% запознатост, комуникацията на програмата е била слаба (5%).

Ако сте чували за програмата на общината „София избира“, с какви впечатления останахте от нея? (сред чувалите за програмата, n=211)	%
Добри / положителни	48%
Нямам / не знам / нямам информация	19%
Беше нагласено / резултатите бяха манипулирани	10%
Слаба комуникация на програмата / нямаше информация	5%
Лоши	4%

Смесени	4%
Замазване на очи	4%
Друго	11%

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

В заключение, основните изводи от проучването са:

- Няма никаква промяна в общите нагласи към общината - **гражданите продължават да виждат общината като институция, която не полага достатъчно усилия да ги включи, нито осигурява достатъчно информация и механизми за гражданите да участват във взимането на решения.** Гражданите не смятат, че влияят на решенията.
- **Нагласата към гражданския бюджет като механизъм се затвърждава още по-категорично като позитивна.**
- **Понятието „граждански бюджет“ е увеличило популярността си сред софиянци** - от 10% на 17% - толкова граждани са запознати и с кампанията, което показва, че разпознаването на термина е изцяло резултат от кампанията. За съжаление, програмата на общината не е увеличила познанието на този термин и гражданите не са направили връзката, че *София избира* е, де факто, граждански бюджет.
- **Кампанията *Граждански бюджет за София* се възприема позитивно, най-вече защото гражданският бюджет дава възможност за демократично общуване между гражданите и местната власт.**
- **Програмата на общината *София избира* е внесла шум в отношението към *Граждански бюджет за София*, тъй като двете се бъркат от хората.**
- ***София избира* е по-популярна от *Граждански бюджет...*, с 40% от софиянци, чували за нея.** Впечатленията за програмата са като цяло позитивни, но немалко граждани виждат резултатите като манипулирани и комуникацията на общината като слаба

Считаме основната цел на кампанията *Граждански бюджет за София* за постигната - повлияна от кампанията общината стартира пилотен проект за граждански бюджет, макар и без сътрудничество с гражданския сектор или допитване до гражданите.

Общата осведоменост във връзка с тази политика също се е увеличила, в следствие от дейностите по кампанията.

В последващ доклад към Столичния общински съвет⁸ са обобщени всички резултати от изследванията проведени в рамките на кампанията, както и препоръки за подобряване на програмата *София избира*.

Както е видно и от настоящето изследване, нагласите към гражданския бюджет като инструмент показват, че си струва да се продължи работата по въвеждане и подобряване на механизма в София и в други общини, като основни принципи, които гражданите очакват да бъдат спазвани при имплементацията на такива програми са **прозрачност, отчетност, професионализъм и административен капацитет, ясна комуникация и включване на гражданите във взимането на решения.**

⁸ Всички доклади свързани с дейностите по кампанията могат да бъдат намерени на <https://grazhdanskibudget.bg/resursi>

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Спаси България и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**